

ERRATA K DIPLOMOVÉ PRÁCI Mgr. KATEŘINY LIŠKOVÉ
Rozlišování mezi substantivy a slovesy v českém znakovém jazyce (2019)

1. Doplnění podkapitoly 6.2.1 Relativní doba trvání znaku (s. 45)

Délka trvání jednotlivých dvojic znaků

AUTO – ŘÍDIT-AUTO	A=1,481
CIGARETA – KOUŘIT	A=1,783
ČEPICE – NASADIT-ČEPICI	A=1,130
DALEKOHLED – POZOROVAT-DALEKOHLEDEM	A=0,914
DVEŘE – OTEVŘÍT-DVEŘE	A=0,701
ELEKTRICKÁ-ZÁSUVKA – ZAPOJIT-DO-ZÁSUVKY	A=0,914
JÍDLO – JÍST	A=1,047
KARTÁČEK-NA-ZUBY – ČISTIT-SI-ZUBY	A=1,148
KLADIVO – TLOUCT-KLADIVEM	A=1,099
KNOFLÍK – OTOČIT-KNOFLÍKEM	A=1,081
NŮŽKY – STRÍHAT	A=0,938
PITÍ – PÍT	A=1,585
PONORKA – PLOUT (O PONORCE)	A=0,887
PUMPA – PUMPOVAT	A=0,934
PRSTEN – NASADIT-PRSTEN	A=1,283
RAKETA – LETĚT (O RAKETĚ)	A=1,082
RTĚNKA – UŽÍVAT-RTĚNKU	A=1,658
RÝČ – RÝT-RÝČEM	A=1,206
SLUCHADLO – NASADIT-SLUCHADLO	A=1,045
ŠUPLÍK – OTEVŘÍT-ŠUPLÍK	A=0,864
ZAPALOVAČ – ŠKRTNOUT-ZAPALOVAČEM	A=0,595
ZÁVĚS –ROZTÁHNOUT ZÁVĚS	A=0,911

Je-li $A > 1$, pak znaky označující děje trvají v rámci jedné dvojice déle než jejich protějšky. Znaky označující substance trvají déle u 9 dvojic. Znaky označující děje trvají déle u 13 dvojic.

Krajní hodnoty jsou $A=0,595$ (ZAPALOVAČ – ŠKRTNOUT-ZAPALOVAČEM) a $A=1,783$ (CIGARETA – KOUŘIT). Zprůměrováním dostaneme $A_{pr} = 1,1$, což se téměř neliší od průměru v rámci idiolektů jednotlivých mluvčích (1,08). Dvojic, u kterých se hodnota A pohybuje mezi 0,9–1,1 je celkem 10 (DALEKOHLED – POZOROVAT-DALEKOHLEDEM, ZÁSUVKA – ZAPOJIT-DO-ZÁSUVKY, JÍDLO – JÍST, KLADIVO – TLOUCT-KLADIVEM, KNOFLÍK – OTOČIT-KNOFLÍKEM, NŮŽKY – STRÍHAT, PUMPA – PUMPOVAT, RAKETA – LETĚT, SLUCHADLO – NASADIT-SLUCHADLO, ZÁVĚS –ROZTÁHNOUT ZÁVĚS).

Diskuse. Je možné uvažovat o tom, že u dvojic znaků, jež mají A výrazně vyšší nebo výrazně nižší než 1, je doba trvání znaku distinktivním rysem. Zatímco u 10 výše zmíněných dvojic není doba trvání rozhodující, u dvojic CIGARETA – KOUŘIT (A=1,783), RTĚNKA – UŽÍVAT-RTĚNKU (A=1,658), PITÍ – PÍT (A=1,585), AUTO – ŘÍDIT (A=1,481), PRSTEN – NASADIT-PRSTEN (A=1,283) a RÝČ – RÝT (A=1,206) je doba trvání znaků pro děje výrazně delší než u znaků pro substance. Naopak u dvojic ZAPALOVAČ – ŠKRTNOUT-ZAPALOVAČEM (A=0,595), DVEŘE – OTEVŘÍT-DVEŘE (A=0,701), ŠUPLÍK – OTEVŘÍT-ŠUPLÍK (A=0,864), PONORKA – PLOUT (A=0,887) je doba trvání znaků pro substance výrazně delší než u znaků pro děje.

Případně je možné uvažovat, že minimálně u některých respondentů, u kterých je A výrazně vyšší nebo výrazně nižší než 1, je délka trvání distinktivním rysem u vybraných hraničních znaků. To se týká respondenta 13 (A₁₃=1,43) a respondenta 8 (A₈=1,33). Ostatní respondenti vykazují A mezi 0,89 a 1,26.

Diskuse nad některými dvojicemi

CIGARETA – KOUŘIT. Má u všech respondentů stejný charakter pohybu (ohraničený, opakovaný) vyjma jednoho respondenta (ohraničený jednoduchý pohyb u obou znaků z dvojice). Juxtapozice se nevyskytuje ani v jednom případě. Zároveň je u této dvojice výrazný výskyt mluvnických komponentů jak u substancí (u všech respondentů), tak i u dějů (u 12 respondentů z 15). Pohyb, juxtapozice ani přítomnost MK tedy nemůže být distinktivním rysem. Možná namísto toho je právě u této dvojice nejvyšší A (1,783), tedy znak pro děj je artikulován téměř 1,8krát déle než pro substancí.

RÝČ – RÝT. Má obdobný charakter pohybu u substancí i dějů, oba znaky z dvojice jsou silně doprovázeny stejným (substantivním) mluvnickým komponentem. Juxtapozice je jen malé množství výskytů (subs. 2 výskyty, děje 3 výskyty). Avšak A=1,206, tedy artikulace děje trvá déle.

Toto nebylo předmětem dosavadního výzkumu, ale z předběžného pozorování právě těchto dvou dvojic, si dovolím usuzovat, že u nich hraje roli další parametr, a to rozsah pohybu. Zdá se mi, že znaky KOUŘIT a RÝT mají výrazně delší trajektorii pohybu než znaky CIGARETA a RÝČ. Pravděpodobně zde také hraje roli počet kloubů zapojených při artikulaci. U dějů se zapojuje více kloubů než u substancí. Tyto a další parametry popisuje ve své práci Kimmelman (2009).¹

1KIMMELMAN, Vadim, 2009. Parts of speech in Russian Sign Language. *Sign Language & Linguistics*. 12(2), 161-186 [cit. 2019-09-02]. DOI: 10.1075/sll.12.2.03kim. ISSN 1387-9316.

2. Pravopisné, faktické a typografické úpravy

	původní text	oprava
s. 15 dole	Zeshanová (2002)	Zeshanová (2003)
s. 39 nahoře	video nahrávky	videonahrávky
s. 42 nahoře	video materiálů	videomateriálů
s. 43 nahoře	(viz Příloha)	(viz Přílohu 3)
s. 43 střed	(viz	(viz Příloha 4 na s. 72)
s. 43 dole	video záznamy	videozáznamy
s. 45 dole	v Příloha 5	v Příloze 5
s. 56 nahoře	znaů	znaků
s. 72 střed	video materiálu	videomateriálu

3. Literatura

CORMIER, Kearsy, 2012. Pronouns. *Sign language: an international handbook*. Boston: De Gruyter Mouton, s. 227-244. ISBN 978-3-11-020421-6.

CRASBORN, Onno A., 2007. How to recognise a sentence when you see one. *Sign Language & Linguistics*. 10(2), 103-111. DOI: 10.1075/sll.10.2.03cra. ISSN 1387-9316.

CROFT, William, 2000. Parts of speech as language universals and as languageparticular categories. In Petra M. Vogel & Bernard Comrie (eds.). *Approaches to the typology of word classes*, 65–102. Berlin: Mouton de Gruyter.

ČERMÁK, František, 2011. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1946-0.

ERLENKAMP, Sonja, 2000. *Syntaktische Kategorien und lexikalische Klassen: Typologische Aspekte der Deutschen Gebärdensprache*. München: Lincom.

ERHART, Adolf, 2001. *Úvod do jazykavědy*. Brno: MU. ISBN 80-210-2669-3.

FALTÍNOVÁ, Radka, 2005. *Propriálně jmenovací akty v českém znakovém jazyce*. Praha. Diplomová práce. FF UK. Vedoucí práce Alena Macurová.

FERNALD, Theodore B. a Donna Jo NAPOLI, 2000. *Exploitation of morphological possibilities in signed languages*. 3(1), 3-58. DOI: 10.1075/sll.3.1.03fer. ISSN 1387-9316.

FISCHER, Renate, 2002. The Study of Natural Sign Language in Eighteenthcentury France. In: *Sign Language Studies* 2, 391-406.

FUENTES, Mariana, 2010. Numeral-Incorporating Roots in Numeral Systems: A Comparative Analysis of Two Sign Languages. *Sign Language Studies*. Gallaudet University Press, 11(No. 1), 55-75.

HASPELMATH, Martin. 2001. Word Classes and Parts of Speech. In: Baltés, Paul B./Smelser, Neil J. (eds.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* Vol. 24. Amsterdam: Pergamon, s. 16538–16545.

HASPELMATH, Martin. 2012. How to compare major word-classes across the world's languages. *UCLA Working Papers in Linguistics, Theories of Everything*, č. 17, s. 109–130.

HEJLOVÁ, Lenka, 2011. *Motivovanost vybraných toponym města Prahy v českém znakovém jazyce*. Praha. Bakalářská práce. FF UK. Vedoucí práce Andrea Hudáková.

HENDRYCHOVÁ, Lucie, 2011. *Vyjádření záporu v českém znakovém jazyce*. Praha. Bakalářská práce. FF UK. Vedoucí práce Lenka Okrouhlíková.

HUNGER, Barbara. 2006. Noun/Verb Pairs in Austrian Sign Language (OGS). In: *Sign Language & Linguistics* 9(1/2), s. 71–94.

JANOTOVÁ, N. Řeháková, K. *Surdopedie. Komunikace sluchově postižených I*. Praha: SPN, 1990.

JOHNSTON, Trevor. 1989a. *Auslan dictionary: A dictionary of the sign language of the Australian Deaf community*. Sydney, Australia: Deafness Resources Australia.

JOHNSTON, Trevor. 1989b. *Auslan: The sign language of the Australian Deaf community*. Nепublikovaná doktorská dizetrace. University of Sydney, Sydney, Australia.

JOHNSTON, Trevor a Adam C. SCHEMBRI, 1999. On Defining Lexeme in a Signed Language. *Sign Language & Linguistics* 2(2), 115-185. DOI: 10.1075/sll.2.2.03joh. ISSN 13879316.

JOHNSTON, Trevor, 2001. Nouns and Verbs in Australian Sign Language: An Open and Shut Case?. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*. 6(4), 235-257.

KIMMELMAN, Vadim, 2009. Parts of speech in Russian Sign Language. *Sign Language & Linguistics* 12(2), 161-186. DOI: 10.1075/sll.12.2.03kim. ISSN 1387-9316.

KELLER, Jörg, Roland PFAU a Markus STEINBACH, 2002. Review of “Syntaktische Kategorien und lexikalische Klassen. Typologische Aspekte der Deutschen Gebärdensprache” by Sonja Erlenkamp. *Sign Language & Linguistics* 5(2), 247-253. DOI: 10.1075/sll.5.2.13kel. ISSN 1387-9316.

KLIMA, Edward, Ursula BELLUGI, 1979. *The signs of language*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

KUBIŠTOVÁ, Jitka, 2013. *Výzkum slovosledných tendenci v českém znakovém jazyce*. Praha. Diplomová práce. FF UK. Vedoucí práce Eva Iehečková.

LIDDELL, Scott K., 2003. *Grammar, gesture, and meaning in American Sign Language*. New York: Cambridge University Press. ISBN 05-210-1650-9.

MACUROVÁ, Alena, 2001. Poznáváme český znakový jazyk. Úvodní poznámky. *Speciální pedagogika*, 11(2), 69-75.

MACUROVÁ, Alena, Petr VYSUČEK. 2005. Poznáváme ČZJ: Klasifikátorové tvary ruky. *Speciální pedagogika* 15 (4), s. 262-275.

MEIER, Irit, 2012. Word classes and word formation. *Sign language: an international handbook*. Boston: De Gruyter Mouton, s. 77-111. ISBN 9783110204216.

MINOURA, Nobukatsu, 2004. On Word Classes of Japanese Sign Language. *Asian & African linguistics*, 32(1), 33-55. ISSN 2188-0840.

PARKVALL, M. 2017. Pidgin Languages. *Oxford Research Encyclopedia of Linguistics*. dostupné online. Citace dne 12. 4. 2018 z <http://linguistics.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780199384655.001.0001/acrefore-9780199384655-e-58>.

PRILLWITZ, Sigmund. 1985. *Skizzen zu einer Grammatik der Deutschen Gebärdensprache*. Hamburg: Forschungsstelle DGS.

SAPOUNTZAKI, Galini, 2012. Agreement auxiliaries. *Sign language: an international handbook*. 1. Boston: De Gruyter Mouton, s. 204-226. ISBN 978-3-11-020421-6.

SCHEMBRI, Adam, 2003. Rethinking ‘Classifiers’ in Signed Languages. In: Emmorey, Karen (ed.), *Perspectives on Classifiers in Sign Languages*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 3-34.

SCHWAGER, Waldemar a Ulrike ZESHAN, 2008. Word classes in sign languages: Criteria and classifications. *Studies in Language*. 32(3), 509-545. DOI: 10.1075/sl.32.3.03sch. ISSN 0378-4177.

SUPALLA, Ted, 1990. Serial verbs of motion in American Sign Language. In S. Fischer (Ed.), *Theoretical Issues in Sign Language Research*. University of Chicago Press.

SUPALLA, Ted, Elissa L. NEWPORT, 1978. How many seats in a chair? The derivation of nouns and verbs in American Sign Language. In Patricia Siple (ed.) *Understanding language through sign language research*, 91–132. New York, NY: Academic Press.

ŠEBKOVÁ, Helena, 2005. *Číslovky v českém znakovém jazyce*. Praha. Bakalářská práce. FF UK. Vedoucí práce Alena Macurová.

ŠIMKOVÁ, Kristýna, 2019. *Aspekt v českém znakovém jazyce*. Praha. Diplomová práce. FF UK. Vedoucí Robert Adam.

TKACHMAN, Oksana a Wendy SANDLER, 2013. The noun–verb distinction in two young sign languages. *Gesture*. 13(3), 253-286. DOI: 10.1075/gest.13.3.02tka. ISSN 1568-1475.

VOGHEL, Amélie, 2005. Phonologically identical noun-verb pairs in Quebec Sign Language (LSQ): Form and context. *Toronto Working Papers in Linguistics*. 25, 68-75.

VODRÁŽKOVÁ, Dana, 2003. *Shodová slovesa v českém znakovém jazyce*. Praha. Bakalářská práce. FF UK. Vedoucí práce Alena Macurová.

ZESHAN, Ulrike, 2003. Towards a notion of ‘word’ in sign languages. In: R. Dixon & A. Aikhenvald (Eds.), *Word: A Cross-linguistic Typology* Cambridge: Cambridge University Press, s. 153-179. DOI: 10.1017/CBO9780511486241.007. ISBN 9780511486241.

ZESHAN, Ulrike, 2004a. Hand, head, and face: Negative constructions in sign languages. *Linguistic Typology*. 8(1), 1-58. DOI: 10.1515/lity.2004.003. ISSN 1430-0532.

ZESHAN, Ulrike, 2004b. Interrogative Constructions in Signed Languages: Crosslinguistic Perspectives. *Language*. 80(1), 7-39. DOI: 10.1353/lan.2004.0050. ISSN 1535-0665.

ZESHAN, Ulrike, *Interrogative and Negative Constructions in Sign Language* [online]. Ishara Press, 2006 [cit. 2019-09-18]. DOI: 10.26530/OAPEN_453832.

ZESHAN, Ulrike a Pamela PERNISS, 2008. Possessive and existential constructions: Introduction and overview. *Possessive and existential constructions in sign languages*. s. 2-31.

ZWITSERLOOD, Inge, *Classifying hand configurations in Nederlandse Gebarentaal*. Utrecht. ISBN 90-76864-37-3.